

IMPACTUL CRIZELOR SUPRAPUSE ASUPRA VARIABILELOR FISCALE ÎN UNELE STATE DIN UNIUNEA EUROPEANĂ**THE IMPACT OF OVERLAPPING CRISES ON FISCAL VARIABLES IN SOME EUROPEAN UNION MEMBER STATES**

Autor: Iraida MÎNDRU, Valeria MÎNDRU, Undergraduate students

Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, România

e-mail: mindru.iraida@gmail.com, valeria.mindru@gmail.com

Coordonator științific: Anișoara-Niculina APETRI

Cod ORCID: 0000-0002-8815-7111

Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, România

e-mail: anisoara.apetri@usm.ro

Abstract: *The European Union currently faces a confluence of unprecedented crises – COVID-19, the Ukraine war, the climate crisis, and the energy crisis. These crises significantly strain the fiscal stability of member states. By understanding how overlapping crises affect fiscal variables, countries can orient their long-term economic strategies. The research method used in my analysis is a comparative one, looking at the macroeconomic situation and public finances of EU member countries such as Croatia and Lithuania. For the analysis I used the Macroeconomic Stabilization Pentagon method which is considered to be the tool through which the equilibrium state of an economy can be observed. The economic indicators analyzed for the two European countries are Economic growth, Unemployment rate, Inflation rate, Budget balance and External balance of payments account. From the analysis of the two EU member countries, I could deduce that Croatia and Lithuania's Macro-stability Pentagon shows both differences and similarities. Moreover, the differences are determined by country-specific factors, such as economic structure or local fiscal policy. To add is the fact that both Croatia and Lithuania have their macroeconomic indicators affected by overlapping crises with a decrease in economic growth and an increase in unemployment in 2020.*

Keywords: *economic crises, economic growth, unemployment rate, inflation rate.*

JEL: A1, G0, M2

Introducere

În contextul economic actual, deficitul bugetar și datoria publică în statele membre ale Uniunii Europene reprezintă, pentru domeniul finanțelor publice, un subiect complex și important ce necesită abordat. Tema cercetării este extrem de relevantă în contextul actual, marcat de o serie de crize suprapuse care afectează Uniunea Europeană. În urma interconectării numeroaselor crize prezente de-a lungul anilor în spațiul economic al UE, acestea s-au amplificat reciproc, accentuând consecințele negative asupra variabilelor fiscale ale statelor membre.

Acestea fiind spuse, scopul acestei lucrări este de a observa și cerceta impactul crizelor suprapuse (criza financiară din 2008, criza sanitară COVID-19, criza climatică și războiul din Ucraina) asupra variabilelor fiscale ce influențiază nivelul deficitului bugetar și datoriei publice, precum și modul în care este influențată macroeconomia statelor membre UE.

Metoda de cercetare folosită în cadrul analizei mele este una comparativă, urmând a studia situația macroeconomică și finanțele publice ale unor țări membre UE, precum Croația și Lituania. Pentru analiză am utilizat metoda Pentagonului Stabilizării Macroeconomice care este considerat a fi instrumentul prin intermediul căruia se poate observa starea de echilibru a unei economii. După o analiză temeinică a indicatorilor macroeconomici a statelor vom cunoaște în ce mod se modifică situația de la un an la altul și care sunt cauzele schimbărilor valorilor.

Crizele economice cu impact în macroeconomia Uniunii Europene: aspecte teoretice

Uniunea Europeană s-a confruntat cu numeroase crize de-a lungul istoriei sale și a pus în aplicare schimbări de politică și instituționale. Mai mult decât atât, în contextul UE, crizele suprapuse au jucat un rol semnificativ în afectarea stabilității macroeconomice a statelor membre.

Perioada 2008-2010 a adus o dublă lovitură economiilor europene. Inițial pornită ca o criză a sectorului financiar (Yavuz, 2023), prăbușirea burselor și criza lichidității a evoluat într-o criză a

datoriilor suverane în țările din Zona Euro, precum Grecia, Spania și Italia. Toate aceste fenomene cu efecte negative asupra economiilor au continuat și în perioada de pandemie Covid-19 care a lovit puternic și neașteptat Europa (Quaglia, 2023), având un impact devastator asupra sănătății publice și economiilor statelor membre. Stagnarea activității firmelor private în acea perioadă au provocat recesiuni economice fără precedent, creșterea șomajului și deteriorarea finanțelor publice.

Aceste crize suprapuse au evidențiat vulnerabilitățile economiilor statelor din UE și au subliniat necesitatea unor politici macroeconomice coordonate la nivel european. Statele membre cu datorii ridicate s-au confruntat cu presiuni tot mai mari asupra stabilității financiare și au avut nevoie de sprijin din partea Uniunii Europene pentru a-și menține stabilitatea macroeconomică (Petroia, 2023).

Echilibrul general macroeconomic: comparație între Croația și Lituania

Starea ideală la care tinde o economie națională caracterizată de stabilitate și performanțe pe termen lung o reprezintă echilibrul general macroeconomic (Apetri, 2023). Scopul economic al acestui echilibru vizează optimizarea utilizării resurselor într-un stat. Cu alte cuvinte, el se referă la o stare a economiei caracterizată de stabilitatea prețurilor, creștere economică sustenabilă, ocuparea deplină a forței de muncă și echilibru extern.

Pornind de la crizele economică, de la creșterea șomajului și de la o relativă stabilitate a prețurilor pe ansamblu UE, îmi propun să analizez în continuare efectele generate de modificările veniturilor și cheltuielilor bugetului public național (Data - Government finance statistics and EDP statistics - Eurostat, f.a.) ale Croației și Lituaniei, acestea fiind variabilele macroeconomice ce compun pentagonul macrostabilizării economice.

Croația.

Rezultatele studiului de caz aferent stabilizării macroeconomice ale Croației sunt evidențiate în tabelul nr. 1, precum și în figura nr.1 pe cele 5 categorii de indicatori, în felul următor:

Tabel 2.1: Indicatorii utilizați în construirea pentagonului stabilizării macroeconomice a Croației

Indicatori economici	U.M.	2018	2019	2020	2021	2022
1. Rata reală de creștere economică (r)	%	2,10	2,05	1,76	2,38	1,98
2. Rata șomajului (u)	%	8,43	6,62	7,51	7,61	6,75
3. Rata inflației (i)	%	1,49	0,73	0,18	9,82	3,48
4. Soldul bugetului general consolidat în PIB (g)	% PIB	-0,03	0,18	-6,40	-2,12	0,11
5. Soldul contul curent al balanței de plăți externe în PIB (Ca)	% PIB	-17,77	-17,85	-15,79	-17,29	-22,17

Sursa: elaborat de autori cu ajutorul datelor din Eurostat, Worldbank, Statista

La nivelul celor cinci indicatori economici, am putea interpreta situația Croației astfel:

- *Creșterea economică*

Este un indicator ce cunoaște descreșteri vizibile din primul an de analiză 2018 către 2020, scăzând cu 0,34%. Drept urmare, se pot observa consecințele crizei pandemice de Covid-19, care au influențat o scadere atât de mare în anul 2020. Însă putem observa și o evoluție favorabilă în anul 2021, ajungând la cea mai mare rată reală de creștere economică, egală cu 2,38%.

- *Rata șomajului*

Despre șomaj am putea spune că este un indicator cu o evoluție favorabilă și scade constant pe parcursul perioadei analizate, indicându-se o ocupare mai bună a forței de muncă. Astfel, rata inflației scade considerabil de la o valoare de 8,43% în 2018 la o valoare de 6,75% în 2022.

- *Rata inflației*

În perioada de analiză rata inflației este la un nivel foarte bun, întrucât acest indicator ar trebui să fie cât mai

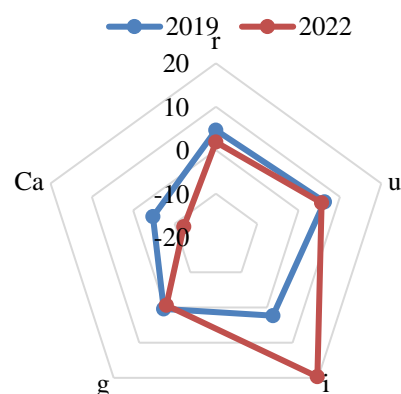

Figura 1. Pentagonul macrostabilității Croației în anul 2020- influențat de criza sanitară și 2022 cu influența războiului Ruso-Ucrainean

Sursa: elaborat de autori

reduc. Astfel, începând cu 2018, inflația scade de la 1,49% la o valoare de 0,18% în 2020. Se observă o creștere bruscă a inflației în 2021, în urma efectelor pandemiei de Covid-19, a invaziei armatei ruse în Ucraina, ajungând la valoarea cea mai mare a ratei inflației de 9,82%.

- *Soldul bugetului general consolidat în PIB și Contul balanței de plăți*

Acest indicator macroeconomic trebuie să fie echilibrat sau chiar să se înregistreze un anumit surplus bugetar, însă pe cazul Croației, am putea observa că situația bugetară a fost deficitară în trei din cei cinci ani analizați, indicând o necesitate de consolidare fiscală. La capitolul soldului contului curent al balanței de plăți externe a Croației se prezintă în anii analizați doar valori negative, rezultând faptul că Croația importă mărfuri mai mult decât exportă. Valorile negative cresc de la -17,77% în 2018, la valori peste 22% în 2022.

Lituania. Pentru a putea evidenția comparația aferentă cercetării mele. Propun să observăm situația macroeconomică a Lituaniei. În urma calculului celor 5 categorii de indicatori, am ajuns la următoarele rezultate afișate în *tabelul nr. 2*, în felul următor:

Tabelul 2. Indicatorii utilizați în construirea pentagonului stabilizării macroeconomice a Lituaniei

Indicator	U.M.	2018	2019	2020	2021	2022
1. Rata reală de creștere economică (r)	%	4,00	4,62	-0,02	5,98	1,88
2. Rata șomajului (u)	%	6,15	6,26	8,49	7,11	5,57
3. Rata inflației (i)	%	2,75	2,33	1,18	4,67	19,70
4. Situația bugetară / Soldul bugetului general consolidat în PIB (g)	% PIB	0,45	0,42	-5,69	-0,98	-0,63
5. Soldul contul curent al balanței de plăți externe în PIB (Ca)	% PIB	-5,90	-4,77	-0,90	-5,68	-12,24

Sursa: elaborat de autori cu ajutorul datelor din Eurostat, Worldbank, Statista

În urma efectuării calculului pentru cazul Lituaniei, pot remarca în *tabelul 2* că indicatorul *rata creșterii economice* înregistrează o evoluție pozitivă în primii 2 ani de analiză, unde în anul 2019 reprezintă o valoare de 4,62%. Creșterea acestui indicator poate fi datorată factorilor precum creșterii investițiilor publice: în infrastructură, capital uman, inovație, precum și îmbunătățirea mediului de afaceri sau creșterea veniturilor populației și creșterea exporturilor.

În cazul *rata inflației* putem observa că în primii ani de analiză aceasta s-a menținut la valoarea de până în 4 la sută, urmând ca în 2022 aceasta să atingă 19,7%, precum putem observa în *figura 2*. Nivelul record atins de către Lituania în 2022, a fost generat de creșterea pozitivă a prețurilor la energie (criza energetică) și alimentelor.

Situația bugetară este un alt indicator al pentagonului care înregistrează un excedent bugetar constant (2018-2019) datorat creșterea economice solide și controlul eficient al cheltuielilor publice. Din anul 2020, se constată un deficit bugetar de -5,69%. Aceste date rezultate ne indică faptul că variabilele fiscale ale Lituaniei au fost influențate de măsuri de stimulare fiscală ca răspuns la pandemie și de scăderea veniturilor fiscale. În primii 3 ani de analiză, *contul balanței de plăți externe* cunoaște o scădere considerabilă a ratei acesteia prezentând pe toată perioada analizei valori cu minus.

Deosebiri și asemănări între situația macroeconomică a Croației și Lituaniei

În urma analizei separate a celor două țări membre UE, aș putea deduce că Pentagonul Macrostaibilității Croației și Lituaniei prezintă atât diferențe, cât și asemănări. Mai mult decât atât, deosebirile sunt determinate de factori specifici țărilor, precum structura economică și politica fiscală.

În mod sintetic, constatările proprii în urma analizei se pot afișa în *tabelul 3* astfel:

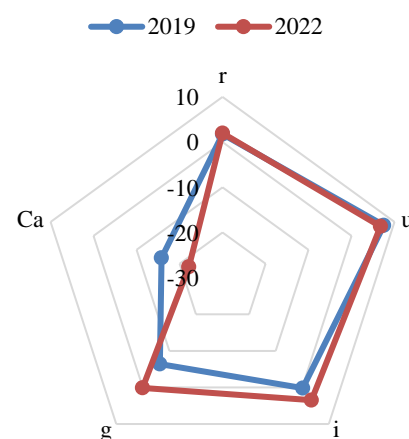

Figura 2. Pentagonul macrostaibilității Lituaniei în anul 2020- influențat de criza sanitară și 2022 cu influența războiului Ruso-Ucrainean

Sursa: elaborat de autori

Tabelul 3. Deosebiri și asemănări constatate în urma analizei situația macroeconomică

Croația	Deosebiri	Lituania
Moderată, cu o ușoară scădere în 2020	Creștere economică	Robustă, cu o recuperare rapidă în 2021
Rată mai mare, cu o scădere semnificativă după 2020	Rata șomajului	Rată mai mică, cu o scădere constantă în perioada analizată
Scăzută	Rata inflației	Ridicată
Deficit bugetar constant în primii ani	Soldul bugetar	Excedent bugetar în primii doi ani
Deficit constant în perioada analizată	Contul balanței de plăți externe	Excedent în primii ani, urmat de un deficit în creștere în 2022
	Asemănări	
Atât Croația, cât și Lituania își au indicatorii macroeconomici afectați de pandemia COVID-19 sau criza energetică cu o scădere a creșterii economice și o creștere a șomajului în 2020;		
Ambele țări au cunoscut o creștere a inflației în 2022, determinată de factori globali;		
Au implementat politici pentru a stimula creșterea economică și a combate inflația.		

Sursa: elaborat de autori

Concluzii

În ultimii ani, crizele suprapuse, precum pandemia COVID-19 și războiul din Ucraina, au avut un impact semnificativ și complex asupra variabilelor fiscale în statele Uniunii Europene. Impactul crizelor suprapuse au variat semnificativ între statele membre, în funcție de structura economică, nivelul de dezvoltare și gradul de vulnerabilitate la șocuri externe.

În primă fază, am putea spune că, din studiul nostru de caz, am putea caracteriza situația macroeconomică a Croației și Lituaniei, în concordanță cu cei cinci indicatori, ca fiind una bună. Ne susținem această părere, afirmând că este normal ca indicatorii economico-financiar al unui stat să se deprecieze în situații de criză. Important este ca guvernele țărilor și instituțiile europene competente să ia măsuri pentru a reduce la minim impactul negative asupra economiei și să readucă la economia la echilibrul general la care se tinde. Drept urmare, suntem de părerea că, în ultimii ani, multe state membre ale UE au făcut eforturi pentru a reduce efectele negative ale crizelor economice. Aceste eforturi includ măsuri de consolidare fiscală, precum reducerea cheltuielilor și creșterea veniturilor. În ceea ce ne privește, recomandările cu care am veni, în contextul efectelor crizelor în economia Uniunii Europene, ar putea fi orientate spre coordonarea politicilor fiscale la nivel european, investițiile în infrastructură și capital uman care pot contribui la stimularea creșterii economice pe termen lung, precum și creșterea responsabilității în gestionarea finanțelor publice.

Referințe bibliografice:

1. APETRI, A.N., Echilibrul bugetar – parte componenta a echilibrul economic, [suport de curs], Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, 2023.
2. Croatia: Unemployment rate 2022. (f.a.). Statista. Preluat în 12 martie 2024, din <https://www.statista.com/statistics/350899/unemployment-rate-in-croatia/>
3. Data—Government finance statistics and EDP statistics—Eurostat. (f.a.). Preluat în 17 ianuarie 2024, din <https://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/data>
4. PETROIA, A., „Evoluția consecințelor crizelor asupra indicatorilor bugetar-fiscali la nivel internațional”, In: Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației, Ed. Volumul X, 7 iunie 2023, Cahul, CentroGrafic, 2023, Vol.10, Partea I, pp. 304-311. ISSN 2587-3571.
5. QUAGLIA, L., VERDUN, A., „The COVID-19 pandemic and the European Union: Politics, policies and institutions. Journal of European Public Policy”, 30(4), 2023 pp. 599–611. Disponibil: <https://doi.org/10.1080/13501763.2022.2141305>
6. YAVUZ, R.A., „Economic and Financial Developments in the European Union After the 2008 Financial Crisis”, Günar, A. and Saygin, D. (Ed.) The European Union in the Twenty-First Century, Emerald Publishing Limited, Leeds, pp. 127-143, Disponibil: <https://doi.org/10.1108/978-1-80382-537-320231009>